Pácini Mosonna-erdő (HUBN20078) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából készítette:
Zöld Akció Egyesület
2016.

Szakmai koordinátor
Zsólyomi Tamás
Farkas Tünde

KözremŤködŘ szakértŘk
Barati Sándor
Dr. Boldogh Sándor
Farkas Roland
Spéder Ferenc

A fenntartási terv a FöldmŤvelésügyi Minisztérium költségvetési fejezet ĂTermészetvédelmi kártalanításò elnevezésŤ fejezeti kezelésŤ elŘirányzat keretébŘl elvégzendŘ természetvédelmi állapot felmérési, kármegelŘzési és kezelési intézkedések meghatározására irányuló feladatok ellátásának keretében készült.
Ez a dokumentáció a szerzŘi jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzŘi jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelŘ hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthetŘ!

Tartalomjegyzék

I. NATURA 2000 fenntartási terv....4
1. A terület azonosító adatai....5
1.1.Név....5
1.2. Azonosító kód....5
1.3. Kiterjedés....5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek....5
1.4.1. Jelölő élőhelyek....5
1.4.2. Jelölő fajok....5
1.5. Érintett települések....5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák....6
1.7. Tervezési és egyéb előírások....6
1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv....6
1.7.2. Településrendezési eszközök....6
1.7.3. Körzeti erdőterv és üzemterv....6
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek....7
1.7.5. Halgazdálkodási tervek....7
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv....7
2. Veszélyeztető tényezők....7
3. Kezelési feladatok meghatározása....16
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése....16
3.2. Kezelési javaslatok....16
3.2.1. Élőhelyek kezelése....16
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok....17
3.2.1.2. Vizes élőhelyek....17
3.2.1.2.Gyepek....19
3.2.1.3. Erdők....24
3.2.1.4. Cserjések....40
3.2.1.5. Szántók, agrár élőhelyek....43
3.2.1.6. Egyéb élőhelyek....45
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés....46
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések....47
3.2.4. Kutatás, monitorozás....47
3.2.5. Melléklet....49
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében....50
3.3.1. Agrártámogatások....50
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer....50
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer....52
3.3.2. Pályázati források....52
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja....53
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök....53
3.4.2. A kommunikáció címzettjei *....53
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel....54

I. NATURA 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1.Név

Tervezési terület neve:	Pácini Mosonna-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20078

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	224,55 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

(kiemelt jelentőségű élőhelyek*)

- 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
- 91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)
- 3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel
- 3160 Természetes disztróf tavak és tavacskák

1.4.1.1. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelytípus:

- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal

1.4.2. Jelölő fajok

Közösségi jelentőségű faj nem szolgál a tervezési terület kijelölésének alapjául (2015. évi Natura 2000 adatlap).

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet tartalmazza. A NATURA 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a NATURA 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Érintett megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Pácin	Borsod-Abaúj-Zemplén	224,5500	6,45

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Országos ökológiai hálózat		Országos ökológiai hálózat övezet	A tervezési NATURA 2000 terület teljes egészében (100%) része az Országos Ökológiai Hálózat övezetnek. magterület besorolással.	2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési TervrŐl

1.7. Tervezési és egyéb elŐírások

1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv

Az érintett Pácini Mosonna-erdŐ (HUBN20078) kiemelt jelentŐségŤ természetmegŐrzési terület nem része országos védett természeti területnek és ezért nem rendelkezik természetvédelmi kezelési tervvel.

1.7.2. Településrendezési eszközök

(Országos Rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Pácin	Település szerkezeti terv Helyi építési szabályzat Szabályozási terv	51/2003. (XII.29.) határozat, 11/2003. (XII. 29.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdŐterv és üzemterv

A jelenleg érvényben levŐ körzeti erdŐterveket még az idŐközben hatályát vesztett 1996. évi LIV. tv. (Ăkégi erdŐtörvény) alapján készítették el. A természetmegŐrzési területet érintŐ körzeti erdŐterv a Bodrogközi Erdészeti Tervezési Körzet Második erdŐterve. Az erdŐtervezési körzet kódja 731, az erdŐtervezés éve 2007. Törzskönyvi szám: 9/2008

Az erdŐgazdálkodók részére kiadott erdŐgazdálkodási üzemtervek (a 2009. évi XXXVII. tv. életbe lépése után: erdŐtervek) elvi szintŤ érvényessége a korábbi erdŐtervezés évét

követő évtől számított 10 esztendő, de az új erdőtervek az érvényesség lejártától függetlenül már az új ütemezés szerint készülnek (ha a régi erdőterv lejárt, az új pedig nem készült el, akkor a gazdálkodó erdőterv-megállapítás révén biztosíthatja folyamatos gazdálkodói tevékenységét).

A következő erdőtervezés éve 2018.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A terület a 2. Vadgazdálkodási Táj, 206 Zemplén-Bodrogközi Vadgazdálkodási tájegység része. Az érintett terület a 660410 vadgazdálkodási egységhez tartozik melyen a Bodrogközi Szafari Vadásztársaság (Pácin) a vadgazdálkodó.

Vadgazdálkodási üzemterv
Az új üzemtervek 2017-ben folyamatosan készülnek el.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A Pácin-Karcsa holtág halgazdálkodási joga 2030. december 31-ig kijelöléssel a Magyar Országos Horgász Szövetséghez került, és alhaszonbérlőként a korábbi hasznosító, az Elzett-Certa Horgászegyesület (3980 Sátoraljaújhely Kossuth Lajos utca 2) a halgazdálkodási jog jogosultja.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

2-4 Bodrogköz Alegység Vízgyűjtő-gazdálkodási terv, amely elérhető a http://www.vizugy.hu/vizstrategia/documents/A02BCE27-4BF8-4E95-8649 F8DCC8016DC8/VGT2_2-4%20Bodrogkoz_vegleges linken. Kiadja az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság 2016. április

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége*	Érintett terület nagysága (%) vagy az érintett faj állományának nagysága	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
M01.02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H	P	Az aszályos időkben nagymértékű a kétéltű fajok egyedszám fluktuációja. Így a 2015-ös évben is rendkívül alacsony volt a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) egyedszűrűsége. A hosszú aszályos

Kód	VeszélyeztetŐ tényezŐ neve	JelentŐsége*	Érintett terület nagysága (%) vagy az érintett faj állományának nagysága	Milyen jelölŐ élŐhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				idŐszakok nem kedveznek az egyébként is kis számú réti csík (*Misgurnus fossilis*) és vágó csík (*Cobitis taenia*) és a dunai tarajosgŐte (*Triturus dobrogicus*) állomány fennmaradásának.
B02	erdŐgazdálkodás	H	90	Az erdŐlakó denevérfajokra - nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), rŐt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), szŐröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*), barna hosszúfülŤ-denevér (*Plecotus auritus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) - egyértelmŤen az erdŐgazdálkodás gyakorolja a legnagyobb negatív hatást. A véghasználatok eredményeként a nagyobb egykorú (korhomogén) foltok kialakításával csökken az erdŐlakó fajok számára alkalmas táplálkozó területeket kiterjedése. A kor- és fafajhomogén erdŐk mind a búvóhelyek, mind a táplálkozási lehetŐségek szempontjából kedvezŐtlenek teljesen alkalmatlanok e fajok számára. A jelölŐ erdei élŐhelyek 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kŐris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdŐk (*Alno-Padion, Alnion*

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége*	Érintett terület nagysága (%) vagy az érintett faj állományának nagysága	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				incanae, Salicion albae). 91F0 keményfás ligeterdők nagy folyók mentén, *Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) szerkezetét, természetvédelmi helyzetét is kedvezőtlenül befolyásolja a homogenitás.
B02.04	Lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	H	50	Az erdőlakó denevérfajok - nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), szőröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*), barna hosszúfülű-denevér (*Plecotus auritus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) - számára búvóhelyek, illetve az összes erdőben vadászó denevérfajnak a táplálkozás szempontjából fontosak a holtfák, illetve a bennük fejlődő rovarok.
K01.03	Kiszáradás	H	3	3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel, 3270 *Iszapos partú folyók részben Chenopodion rubri, és részben Bidention növényzettel*. A klímaváltozás, a nyári csapadék deficit okozta vízszintcsökkenés, hatására a természetes eutróf tava

Kód	VeszélyeztetŘ tényezŘ neve	JelentŘsége*	Érintett terület nagysága (%) vagy az érintett faj állományának nagysága	Milyen jelölŘ élŘhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				részben kolokánossá alakulnak (A23), de a kiszáradó iszapos felszíneken ártéri ruderális magaskórós (OBa) is megtelepszik.
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	H	4	3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel. a kiszáradó iszapos felszíneken ártéri ruderális magaskórós (OBa) alakul ki.
B01.02	ErdŘsítés/fásítás idegenhonos fafajokkal	M	37,5	91F0. Keményfás ligeterdŘk nagy folyók mentén. Az korábbi évek vörös tölgy telepítései hátrányosan befolyásolták az erdŘszerkezetet. A gazdag cserjeszintet és a lombkoronaszintben elŘforduló elegyfajok szelektálásával és eltávolításával az élŘhely fajgazdagsága, szerkezete jelentŘsen romlik, a cserjeszint eltŤnése is elŘfordul. . 91 G0. Pannon gyertyános-tölgyesek. ValószínŤleg több helyen is elŘfordultak ilyen erdŘk, de az erdészeti gazdálkodás miatt már felismerhetetlenek (pl.: a korábban gyomfafajnak kikiáltott gyertyánt szisztematikusan irtották). A Pácini Mosonna-erdŘ déli részén jól láthatóan egy keskeny sávot hagytak meg ebbŘl az élŘhelybŘl. Nagy részén jelenleg vörös tölgy uralta erdŘ van..
B02.01.02	ErdŘ felújítás idegenhonos fajokkal	M	40	A jelölŘ erdei élŘhelyek 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kŘris (*Fraxinus excelsior*) alkotta

Kód	VeszélyeztetŐ tényezŐ neve	JelentŐsége*	Érintett terület nagysága (%) vagy az érintett faj állományának nagysága	Milyen jelölŐ élŐhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				ligeterdŐk (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*). 91F0 keményfás ligeterdŐk nagy folyó mentén, *Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) szerkezetét, természetvédelmi helyzetét is kedvezŐtlenül befolyásolja. Az idegenhonos fajokból álló erdŐk mind búvóhely mind vadászterület szempontjából szuboptimálisak az erdŐlakó - nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), rŐt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), szŐröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*), barna hosszúfülŤ-denevér (*Plecotus auritus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) - számára.
B02.04	Lábonálló és/vagy elfekvŐ holt faanyag eltávolítása	M	1000-3000	A szarvasbogár (*Lucanus cervus*) élŐhelyén a holtfa eltávolítás kismértékben veszélyezteti a fajt.
B07	Egyéb erdészeti tevékenység (véghasználat)	M	1000-3000	A nagyobb kiterjedésŤ véghasználatok és a holtfa eltávolítás a jelölŐ erdei élŐhelyek 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kŐris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdŐk (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*). 91F0 keményfás ligeterdŐk

Kód	VeszélyeztetŘ tényezŘ neve	JelentŘsége*	Érintett terület nagysága (%) vagy az érintett faj állományának nagysága	Milyen jelölŘ élŘhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				nagy folyók mentén, *Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) szerkezetét, természetvédelmi helyzetét is kedvezŘtlenül befolyásolja. A szarvasbogár (*Lucanus cervus*) a véghasználatok területérŘl több évtizedre eltŤnik.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	1,3	91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kŘris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdŘk (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) ï hoz sorolt ĂŤzlápok ò 91F0 Keményfás ligeterdŘk nagy folyók mentén, *Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*). 3270_*Iszapos partú folyók részben Chenopodion rubri, és részben Bidention növényzettel* szerkezetét, természetvédelmi helyzetét is kedvezŘtlenül befolyásolja A z élŘhelyet az idegenhonos fajok is veszélyeztetik, mivel természetességüket rontják..
K01.02	Eliszapolódás,feliszapol ó-dás	M	P	A tompa folyami kagyló (*Unio crassus*) potenciális és már kimutatott élŘhelyein a természetes vízjárás csökkenése veszélyezteti a faj életlehetŘségeit. Réti csík (*Misgurnus fossilis*) és vágó csík (*Cobitis taenia*) állományaira veszélyt jelent. A vizes élŘhelyek feltöltŘdése a dunai

Kód	VeszélyeztetŐ tényezŐ neve	JelentŐsége*	Érintett terület nagysága (%) vagy az érintett faj állományának nagysága	Milyen jelölŐ élŐhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				tarajosgŐte (*Triturus dobrogicus*) állományt veszélyeztetik.
K01.03	Kiszáradás	M	45	91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kŐris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdŐk (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion al*bae). A Pácini Mosonna-erdŐ területén az eredetileg tölgyes erdŐ a vizes élŐhely miatt felritkult és nyár nŐtt fel a helyén (vagy mesterségesen telepítették), de itt a mélyedésekben az élŐhelynek ez a megfelelŐ vegetációtípus. A terület vízhiánya visszavetheti az élŐhely kiterjedését.
		L	37,5	91F0 Keményfás ligeterdŐk nagy folyók mentén. A kiszáradás a fajösszetétel változása irányába hat.
		L	16,4	91G0 Gyertyános-kocsányos tölgyesek. A vízutánpótlás csökkenés a kevés még megmaradt folt fajkészletének változását okozza.
		H	P	A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állománynagyságát a NATURA 2000 területen elsŐsorban a szaporodó helyek hiánya korlátozza. A kiszáradás csökkenti az egyébként kis létszámú de stabil állományt. A hosszan tartó vízhiányos állapotok a réti csík (*Misgurnus fossilis*) és vágó csík (*Cobitis taenia*) állományát erŐsen veszélyezteti. A dunai

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége*	Érintett terület nagysága (%) vagy az érintett faj állományának nagysága	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) állomány szaporodóhelyeinek a kiszáradására rendkívül érzékenyen reagál. Számukra ez egyedszám-csökkenéssel jár,
K02.03	Eutrofizáció	M	P	A tompa folyami kagyló (*Unio crassus*) élőhelyének feltöltődése, növényesedése a faj kiszorulásával járhat.
J03.01.	Tipikus élőhelyi adottságok csökkenése vagy megszűnése	M	P	A tompa folyami kagyló (*Unio crassus*) a felmérés során nem került elő, de alacsony egyedszámú előfordulása feltételezhető az alkalmas élőhelyeken a Karcsában
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	5	A *Myotis myotis* és *Myotis blythii* fajokra gyakorolhat hatást a táplálékbázis (haszonállatok ürülékében fejlődő, illetve vérén táplálkozó *Dipterák*) csökkenésén keresztül.

*Jelmagyarázat: H: magas jelentőségű, M: közepes jelentőségű, L: alacsony jelentőségű

<u>Kívülről ható és/vagy potenciális veszélyeztető tényezők</u>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége*	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
K03.05	Behurcolt vagy betelepült fajok miatt kialakult antagonizmus	M	P	A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) szaporodóhelyeinek kiszáradása a konkurens ragadozó fajok térnyerésének függvényében is veszélyezteti a meglévő állományt. Az épületlakó denevér

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége*	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				kolóniákat igen negatívan érintheti a parlagi galambok betelepedése. Ez a hatás a NATURA 2000 területen közvetlenül nem jelenik meg, de mint a területet használó épületlakó *Myotis emarginatus és Rhinolophus ferrumequinum* állományait veszélyeztető tényező, fontos hatással bír.
E03.01	Háztartási hulladék.	M	2	Szennyezi a természetes eutróf tavakat, ligeterdőket (3150, 91E0, 91F0) és veszélyezteti a jelölő állatfajokat: tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), vágó csík (*Cobitis taenia*).
H01.05	Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt.	M	10	A közösségi jelentőségű Nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum)* és más erdőlakó denevérfajok *rőt koraidenevér (Nyctalus noctula), szőröskarú koraidenevér (Nyctalus leisleri), közönséges denevér (Myotis myotis), vízi denevér (Myotis daubentonii), szoprán törpedenevér (Pipistrellus pygmaeus), durvavitorlájú törpedenevér (Pipistrellus nathusii), barna hosszúfülű-denevér (Plecotus auritus), nyugati piszedenevér (Barbastella barbastellus)* táplálékbázisát képező ízeltlábúak irtása negatívan hathat a fajokra (táplálkozási lehetőségek beszűkítése, indirekt toxicitás). A szennyezés miatt a rovarvilág károsodik, így a táplálékbázis csökken.
M02.03	Fajok állománycsökkenése, kihalása	M	10	A NATURA 2000 területen előforduló összes denevérfaj

*Jelmagyarázat: H: magas jelentőségű, M: közepes jelentőségű, L: alacsony jelentőségű

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1.Természetvédelmi célkitŤzés, a terület rendeltetése

A kijelölés alapjául szolgáló jelölŘ élŘhelytípusok - 3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel, 3160 Természetes disztróf tavak és tavacskák, 91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kŘris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdŘk (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae),* 91F0 Keményfás ligeterdŘk nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) - kedvezŘ természetvédelmi helyzetének megŘrzése, fenntartása, helyreállítása.

Közösségi jelentŘségŤ egyéb élŘhelyek - 3270 Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri,* részben *Bidention* növényzettel és a 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal kedvezŘ természetvédelmi helyzetének megŘrzése. A 91G0 esetében különösen fontos a kevés még megmaradt folt védelme, szerkezetének és fajkészletének megóvása.

A közösségi jelentŘségŤ fajok ï nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vágó csík (*Cobitis taenia*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), és egyéb védett fajok populációinak megŘrzése, életfeltételeinek biztosítása, megŘrzése, javítása.

3.2. Kezelési javaslatok

3.2.1. ÉlŘhelyek kezelése

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján Ă(5) a fenntartási terv a NATURA 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérŘ rendelkezése hiányában kötelezŘ földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben elŘforduló közösségi jelentŘségŤ értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára megadják, hogy a jelölŘ értékek megŘrzéséhez milyen kezelési elŘírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létezŘ elŘírások esetében azok kötelezŘ jellegét értelemszerŤen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az elŘírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés idŘpontjában jogszabály alapján kötelezŘen betartandó elŘírásokon túli, a célokhoz illeszkedŘ, kívánatos kezelést megfogalmazó elŘírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.ò

A kezelési egységek lehatárolása az egyes azonos kezelést igénylŘ élŘhelyek (Á-NÉR szerinti elkülönítés) összevonásával jött létre. A vonatkozó térkép a 3.2.5. fejezetben található.

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

- A területen bányatelek nem fektethető, valamint bányanyitás nem támogatható.
- A falopások megakadályozása az érintett területeken.
- Minden jelentősebb épületlakó denevérkolónia esetében szükséges a szálláshelyek zavartalanságának biztosítása és a kedvező adottságok (pl. megfelelő méretű berepülő nyílások, héjazat) fenntartása. Szaporodási időszakban minden jelentősebb épületlakó denevérkolónia esetében az épületek díszkivilágítását mellőzni szükséges.
- A mederben és mederrézsűben csak olyan mértékig javasolt a felnövő cserjék és bedőlt fák eltávolítása, ami a 91E0* és 91F0 élőhelyet nem veszélyezteti. Csak a mederbe bedőlt, illetve a kisvízi mederben felnövő cserjék és fák eltávolítása javasolt.
- Mesterséges vízkivétel a területen nem támogatható.
- Az egyre erősebben jelentkező horgászati terhelést hatékonyabb kommunikációs tevékenységgel javasolt kompenzálni, elkerülni.
- A területen az új utak nyomvonalát lehetőség szerint a NATURA 2000 területen kívülre, vagy meglévő utak nyomvonalára lehet tervezni, de minden esetben az Igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.
- Távközlési tornyok, szélerőművek, nagyméretű reklámtáblák elhelyezése nem javasolható a területen.
- A turisztikai célú fejlesztéseket ï pl. turistautakat, pihenőket, kilátótornyokat ï minden esetben egyeztetni kell az igazgatósággal.
- A kutatás, táborozás, turisztikai fejlesztések, elektronikus hírközlési építmények, a postai létesítmények elhelyezése esetén a vonatkozó jogszabályok előírásai érvényesek.
- A NATURA 2000 kijelölést megelőzően elfogadott településrendezési tervek esetén a NATURA 2000 területen található, meglévő épületek, építmények vonatkozásában (vízmű, major, tanya, stb.) a NATURA 2000 terület fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő és a NATURA 2000 terület jelölésekor jogszerűen, jogerős engedélynek megfelelően folytatott tevékenység folytatható.
- A településrendezési tervben szabályos módon, NATURA 2000 kihirdetés előtt elfogadott beépítésre szánt terület kiterjedése és szabályozása esetében az adott területen a rendezési tervben meghatározott kiterjedésű területen, megadott beépítési százalékkal, meghatározott szabályozási értékekkel rendelkező épületek, építmények, komplexumok kialakíthatók. Azonban azoknak a paramétereknek a tekintetében, amelyeket a helyi építési szabályzat nem szabályoz, vagy egy intervallum megadásával szabályoz, ott a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett módon, hatósági engedélyezési eljárás keretében a NATURA 2000 kijelölés céljait szolgáló korlátozások léphetnek életbe.
- NATURA 2000 jelölő élőhelyen szennyvíz-tisztítótelepek elhelyezésére ne kerüljön sor.
- Szeméttelepek NATURA 2000 jelölő élőhelyeken nem létesíthetők, az illegális szemétlerakásokat fel kell számolni.

3.2.1.2. Vizes élőhelyek

<u>Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:</u>

Vizes élőhelyek esetében az ökológiai vízmennyiség biztosítása, a szennyezettség elkerülése, a szabad mozgás biztosítása a halfajok számára, az ikrázó-helyek zavartalanságának a biztosítása és a természetes inváziós fajoktól mentes növényzet fenntartása a legfontosabb feladat.

Kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás javaslatok

Kötelező betartandó előírások

Vízügyi szempontból a 1995. évi LVII. törvény, 482/2013 (XII.17) és 120/1999. (VII.6) Korm rendeletek.

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

Javasolt előírások

(a) Kezelési egység kódja: **KE-1**

(b) Kezelési egység meghatározása: hínarasok és pionír part menti vegetáció

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 3150 Természetes eutóf tavak *Magnopotamion* és *Hydrocharition* hínárnövényzete
- 3160 Természetes disztróf tavak és tavacskák
- 3270 Ártéri ruderális pionir növényzet

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- A1: Állóvízi békalencsés, rucaörömös, tócsagazos hínár
- A23: Rencés, kolokános láptavi hínár
- B1a: Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- B2: Harmatkásás, békabuzogányos mocsári-vízparti növényzet
- OBa: Ártéri ruderális magaskórós növényzet

Kód	Vizes élŘhelyekre vonatkozó elŘírás-javaslatok	Magyarázat
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	Az inváziós fajok visszaszorítására tett beavatkozások kivételével.

(d) Kezelési javaslatok indoklása

A hínarasok és a part menti (sokszor idŘszakosan víz alatt lévŘ) pionír növényzet beavatkozás nélkül fenntartandó érzékeny élŘhelyek. A felszíni víz szennyezését kell megakadályozni. A közösségi jelentŘségŤ fajok megóvása miatt a vegyszerhasználat és a haltelepítés kerülése szükséges. A vizes élŘhelyeken az ökológiailag szükséges vízmennyiség folyamatos biztosítása a cél, valamint az élŘhelyeken még nem jelentkezŘ inváziós fertŘzöttség megakadályozása (idegenhonos aranyvesszŘ fajok (*Solidago spp*.), feladat.

3.2.1.2.Gyepek

<u>Gazdálkodáshoz köthetŘ általános kezelési javaslatok:</u>

Gyepek esetében legfontosabb feladat a nyílt, inváziós és gyomfajoktól mentes, természetes növénytakaróval fedett élŘhelyek megŘrzése, fenntartása. Ezen cél elérése érdekében elengedhetetlen antropogén hatásra kialakuló gyakori tŤzeseteket megelŘzése, a megfelelŘ és kímélŘ agrotechnika kiválasztása, a közösségi jelentŘségŤ fajok életmenetét, virágzását, fészkelését és fiókanevelését figyelembe vevŘ kaszálási idŘpont megválasztása. A legeltetés csak a kevésbé sérülékeny területeken képzelhetŘ el.

A vadgazdálkodási létesítmények (sózó, szóró, vadetetŘ) gyepen történŘ elhelyezését a gyomosító, a vadak koncentrált túrása, taposása okozta károsító hatása miatt el kell kerülni.

Vadgazdálkodás során szóró gyepre és tisztásra nem telepíthetŘ, máshol preferált etetŘ anyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés elŘtt külön átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma).

<u>Kezelési egységre vonatkozó konkrét elŘírás javaslatok</u>

<u>KötelezŘen betartandó elŘírások</u>

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentŘségŤ természetvédelmi rendeltetésŤ területekrŘl szóló 275/ 2004. (X.8.) Korm. rendelet elŘírásai kötelezŘ érvényŤek. Ezen elŘírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendŘ ĂHelyes MezŘgazdasági és Környezeti Állapotò fenntartásához szükséges feltételrendszer megállapításáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet szerinti elŘírásokat a NATURA 2000 gyepterületeken történŘ gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs kifizetéseknél is alkalmazni kell. A támogatás igénybevétele esetén

kötelező en alkalmazandó a Ă Helyes Mező gazdasági és Környezeti Állapotò feltételrendszere.

A termő földek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó rendelkezéseket a termő föld védelmérő l szóló 2007. évi CXXIX. törvény is megállapít, ezeket is be kell tartani.

306/2010 Kormányrendelet a levegő védelmérő l az égetésre vonatkozó elő írások.

259/2011. (XII.7) Korm. rendelet, mely többek között a tű zvédelmi birságról is szól.

Vízügyi szempontból a 1995. évi LVII. törvény, 83/2014 (III.14) Korm. rendelet, 482/2013 (XII.17) és 120/1999. (VII.6) Korm. rendeletek.

Javasolt elő írások

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: Magas füvű nedves gyepek, magassásosok.

Két foltban fordul elő a Pácini Mosonna-erdő dél-keleti és dél-nyugati részén. A területek elszórva füzek találhatók. Valószínű leg idő vel beerdő sítik. A nagyobb terület (2,2 ha) egy valószínű leg természetes mélyedés, melyben idő szakosan vízállások alakulnak ki. Mindkét élő hely viszonylag fajszegény. Jelenlegi kiterjedésük, mint látjuk a terület kiterjedéséhez képest alárendelt, de mint élő hely mozaik és mint táplálkozóhely mindenképpen figyelmet érdemel. Megő rzésüknél mindig az aktuális vízállapotokat is figyelembe vevő, kíméletes módszerrel történő kaszálás - esetleg sávos kaszálás- képzelhető el, melynek idő pontját az itt élő jelölő fajok életmenetéhez és szaporodásához alkalmazkodva kell megválasztani. Legeltetés és a gépi szárzúzás sem javasolt. Javasoljuk helyette a sávos vagy mozaikos kaszálás foganatosítását.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett NATURA 2000 élő helyek: -

Érintett ÁNÉR élő helyek:

- B5 Nem zsombékoló magassásrétek

Kód	Gyepterületekre vonatkozó elő írás-javaslatok	Magyarázat
GY01	Felülvetés nem megengedett.	
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY15	Tű zpászták létesítése nem megengedett.	
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.	
GY23	A felhalmozódott fű avar eltávolítása.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban	

	a szórtan jelentkező, honos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe beletartozhatnak.	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY75	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.	Haris revírfoglalás esetén a NPI által kijelölt területen.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	
GY94	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.	tűzlepkés élőhelyen vérfüves gyepben az ANPI által kijelölt területen
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása.	
GY110	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok**	
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.	

(d) Kezelési javaslatok indoklása

Az inváziós fajok irtására a természetes gyepszerkezet megőrzése, míg a cserjék visszaszorítására az árnyékolás megszüntetése miatt van szükség. A védett cserjefajokat, méretes vadgyümölcsöket, odvas fákat madárvédelmi szempontból is meg kell őrizni.

(a) Kezelési egység kódja: **KE-3**

(b) Kezelési egység meghatározása: jellegtelen üde gyepek, magaskórósok

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

<u>Érintett NATURA 2000 élőhelyek:</u> -

<u>Érintett ÁNÉR élőhelyek:</u>

- OB: jellegtelen üde gyepek

Kaszálás esetén

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
GY01	Felülvetés nem megengedett.	
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	Mindkettő lehetséges, de csak az egyik választható adott évben. Egyszerre nem javasolt a túlhasználat elkerülése miatt.
GY23	A felhalmozódott fűtavar eltávolítása.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY75	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.	Haris revírfoglalás esetén a a nemzeti park igazgatóságáltal kijelölt területen.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	
GY96	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként	
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása.	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.	
GY111	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
Kód	**Vadgazdálkodásira vonatkozó előírás-javaslatok**	
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.	

Legeltetés esetén

Kód	Gyepterületekre vonatkozó elŐírás-javaslatok	Magyarázat
GY01	Felülvetés nem megengedett.	
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY15	TŤzpászták létesítése nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történŐ hasznosítás.	MindkettŐ lehetséges, de csak az egyik választható adott évben. Egyszerre nem javasolt a túlhasználat elkerülése miatt.
GY23	A felhalmozódott fŤavar eltávolítása.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkezŐ ŐshonOs cserjék megŐrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti idŐszakban lehetséges.	
GY40	Legeltetési sŤrŤség 0,2-0,4 ÁE/ha.	
GY44	A legeltetési sŤrŤség egyeztetése a mŤködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.	
GY57	Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a mŤködési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.	
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a mŤködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	
GY67	LegeltethetŐ állatfaj: szarvasmarhafélék.	
Gy105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése	
GY110	A tisztító kaszálás legkorábbi idŐpontja: szeptember 1.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetŐk el.	
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a mŤködési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó elŐírás-javaslatok**	**Magyarázat**
VA03	A területen szóró, vadetetŐ, sózó nem létesíthetŐ.	

(d) Kezelési javaslatok indoklása

Az élőhellyel annak ellenére is érdemes foglalkozni, hogy fajszegényebb, esetleg gyomosodó, kevésbé érzékeny gyeptípus. Területén a kaszálás mellett a legeltetés is elképzelhető megfelelő létszámú (0,2-0,3 SZA (azaz, számosállat)/ha) szarvasmarhával. A legeltetés módszerét, a legelő állat mennyiségét, az állatok legelőterületen való tartózkodásának időpontját és intervallumát azonban a nemzeti park igazgatósággal (NPI) egyeztetni kell. Ezeken a területeken a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legeltetési terv készítése az optimális megoldás.

3.2.1.3. Erdők

<u>Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:</u>

A területre készített körzeti erdőtervek 2007-ben készültek így bennük a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok hosszú távú fenntartásának szempontjai részben már megjelennek.

A jelölő erdős élőhelytípusok kedvező természetességi állapotú (természetes és természetszerű erdő, illetve esetleg származék erdő besorolású) állományainál törekedni kell a NATURA 2000 rendeltetés elsődleges rendeltetésként való megállapítására.

A sérülékeny termőhelyen álló, véderdő jellegű és általában természetvédelmi szempontból is jelentős erdők kisebb, önálló erdőrészletként nem leválasztható állományaiban ï az erdőrészlet egészéhez viszonyítva ï differenciált erdőkezelést kell biztosítani. A véderdő jellegű foltok általában aktív gazdálkodás nélkül, a természetes erdődinamikai folyamatokra alapozva tartandók fenn, a kezelési feladatok e helyeken az idegenhonos fafajok folyamatos, vagy fokozatos cseréje, a vadkárosítás megelőzésére, a felújulási folyamat segítésére, illetve esetleg a közutak melletti 20-30 m széles erdősávok gondozására terjednek ki.

Az üzemmódok közül a területen kívánatos a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok (átalakító, szálaló, illetve faanyag-termelést nem szolgáló üzemmód) minél nagyobb területen való alkalmazása.

A beavatkozásokkal érintett erdők állománynevelése (tisztítások, esetleg gyérítések) során az őshonos elegyfafajok egyedei kímélendők, visszahagyandók. Idegenhonos fafajokkal elegyes erdőkben a munkákat az őshonos fafajok megtartásával, az idegenhonos fafajok rovására kell elvégezni. A nevelési munkák során kerülni kell az egyenletes hálózatot kialakító, szerkezet homogenizáló jellegű beavatkozásokat, törekedni kell a szerkezeti változatosság (alsó lombkoronaszint, cserjeszint, böhöncök, mikroélőhelyek, stb.) megtartására, fokozására.

A vágásos és átalakító üzemmódba sorolt erdőknél a termőhelyi viszonyok és az állományok egészségi állapota függvényében a lehető legmagasabb vágáskorok alkalmazását kell célul kitűzni. Az előforduló gyorsan növő fafajok állományaiban (égeresek, füzesek, nyarasok) 40-70 év közötti vágáskorok határozhatók meg.

Változatosabb állományokat eredményező (folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodást/kezelést lehetővé tevő) természetes felújítási módok alkalmazása lehet az irány.

A természetmegőrzési területen belül az állománytípusok jövőbeni kívánatos arányát és térbeli mintázatát a potenciális természetes erdőtársulások eloszlása határozza meg. Az erdőterületeken belül található idegenhonos fafajú erdők főként vörös tölgyes, akácosok, erdei fenyves, nemes nyarasok a ligeterdők helyén, vagy keményfás erdőterületen nőnek. Jövőbeni kívánatos átalakításuk az őshonos, termőhelynek megfelelő faállománytípusok növekedését eredményezné és ezzel a kijelölési szempontoknak jobban megfelelne. Az idegenhonos fafajú erdők fafajcserés átalakítása természetvédelmi szempontból távlatilag

indokolt, így annak támogatási rendszeren keresztül való ösztönzése fontos feladat.

A távlati célállomány-típusok minden erdőterületen a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos fő- és elegyfafajok alkotta, a potenciális természetes erdőtársulásoknak megfelelő állománytípusok lehetnek. A terület jellemzői alapján a terület fontosabb célállomány-típusai a következők: HNY-E (elegyes hazai nyaras), FÜ-E (elegyes füzes), KST (gyertyános-kocsányos tölgyes, keményfás ártéri erdők).

Kulcseleme az erdők jó állapotban való fenntartásának az alkalmazott fakitermelési és közelítési technológia. A teljes fában vagy hosszúfában történő vonszolásos közelítés nagyon sok kárt okozhat a visszamaradó állományban, az aljnövényzetben, az erdőtalajhoz kötötten elforduló mikroélőhelyekben és magában a talajban is. Minél nagyobb arányban szükséges tehát a faanyag megemelt formában való mozgatása, illetve a kíméletes közelítési módok (ideértve a lovas közelítést is) alkalmazása. Fontos szempont továbbá a fakitermelési munkák (faanyag-felkészítés, faanyag-mozgatás, vágásterület-rendezés) időpontjának, időjárási körülményeinek, illetve talajállapotának megválasztása: ezeket a feladatokat elsősorban a fő vegetációs és költési időszakon kívül (augusztus 15. és március 15. között) kell elvégezni.

Az erdők jó természetességi állapotának megőrzéséhez és fejlesztéséhez, valamint az erdei biodiverzitás-védelméhez hozzátartozik a mikroélőhelyek megtartása és bővítése is. A mikroélőhelyek részben termőhelyi eredetűek (pl. források, erek, patakok, kisvízállások), részben a faállomány-szerkezet függvényében vannak jelen (pl. álló és fekvő holtfa, facsonk, hasadt-törött fák, üreges-odvas törzsek). Közülük kiemelkedő jelentősége van a holtfa különböző formáinak (jelenlététől számos élőlénycsoport léte, lokális megmaradása függhet), így a gazdálkodási célzatú beavatkozások során az álló és fekvő holtfa egy része (elsősorban a vastagabb, 15 cm törzsátmérő feletti holtfa, hektáronként 5-20 m^3 mennyiségben) javasolt visszahagyni (az 5 m^3 egészségügyi termelésre vonatkozik.

Az erdőkben folytatott gazdálkodási/kezelési célzatú beavatkozások során minden esetben tekintettel kell lenni a NATURA 2000 jelölő fajok (és természetesen más értékes, védett fajok) populációnak megőrzésére, életfeltételeik biztosítására. Az egyes növény- és állatfajok érdekében foganatosítható intézkedések: a lelőhely, szaporodási hely és környékének gazdálkodás alóli (időszakos vagy teljes) mentesítése, az adott élőlénycsoport számára szükséges szubsztrát/közeg (pl. holtfa, odú, cserjeszint, táplálkozási kapcsolatok révén releváns fafaj) megtartása-megjelenítése, az egyéb veszélyeztető tényezők elhárítása.

Az országos problémaként jelentkező erdei vadkár helyi szinten is megmutatkozik: a térségbeli vaddisznó-populáció főleg taposással, a feltalaj feltúrásával-átforgatásával, makkfelszedéssel, a csemeték kitúrásával okoz kárt. A felmerülő problémával szemben az egyetlen lehetséges ï mielőbb megvalósítandó ï megoldás a térségi szintű, vadlétszám-csökkentés.

Vadgazdálkodás során szóró tisztásra nem telepíthető, máshol preferált etető anyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma).

Kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás javaslatok

Kötelező betartandó előírások

Az erdők és fásítások esetében az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény és annak módosításai (2017. évi LVI. törvény), végrehajtási rendeleteinek előírásai és a Bodrogközi Erdészeti Tervezési Körzet által előírt vonatkozó erdőgazdálkodási szabályok kötelező érvényűek.

A VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések igénybe vétele esetén kötelező.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai erdők esetében is kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

Javasolt előírások

(a) Kezelési egység kódja: **KE-4**

(b) Kezelési egység meghatározása: Honos fafajú, edafikus erdők

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
- 91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)
- 91G0* Pannon gyertyános- tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- J1a: Fűzlápok
- J4: Fűz-nyár ártéri erdők;
- J6: Keményfás ártéri erdők;
- K1a Gyertyános-kocsányos tölgyesek

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
E02	A szabad rendelkezésű erdő és fásítás jelzése (elhelyezkedés, kiterjedés, fafajok) a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság felé.	
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében ï az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	Amennyiben a gazdálkodó vállalja.
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.	Idegenhonos alatt elsősorban az inváziós fafajok (akác, amerikai kőris stb.) továbbá a honos hazai nyárfajok genetikai szennyeződését előidéző hímivarú nemes nyár klónok értendők.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	Erdőfelújításra vonatkozóan is.
E06	Idegenhonos fafajok további telepítésének mellőzése.	Erdőfelújításra vonatkozóan is.

E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	Erdőfelújításra vonatkozóan is.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével	
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	A jelölő élőhelytípusok által borított terület kb. 5%-án.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	Nem védett, NATURA 2000 erdőterületen egészségügyi termelésnél legalább 5 m^3/ha álló holtfa, törzskiválasztó- és növedékfokozó gyérítés, tarvágás, felújító vágás bontó- és végvágása, készletgondozó használat, szálaló vágás, szálalás és egyéb termelés esetén legalább 5-20 m^3/ha álló őshonos holtfa visszahagyása kötelező.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Az erdősítések ápolását a lakott fészkek 300 méteres sugarú körén belül a természetvédelmi kezelésért felelő szerv munkatársaival egyeztetni szükséges
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.	
E23	A kijelölt egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.	Az inváziós fajok eltávolítását, visszaszorítását biztosítani szükséges.

E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	Az inváziós fajok eltávolítását, visszaszorítását biztosítani szükséges.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	Az erdészeti hatósági nyilvántartásban szereplő meglévő utakon kívül, a szállítási útvonalat előzetesen egyeztetni szükséges a természetvédelmi kezelővel.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	
E32	Örökerdő üzemmódra való áttérés.	Csak a 91E0 élőhelyen értelmezhető. Kocsányos tölgy tarvágásos felújítása tilos
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	91E0 és 91F0 kategóriákra vonatkozólag.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálaló vágás alkalmazása.	
E38	ő shonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.	
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az	

	5%-ot.	
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Fakitermelés augusztus 15. és március 15. között.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E48	Mesterséges felújítás, illetve pótlás esetén géppel részleges talaj-előkészítés.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	
E52	ő shonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.	
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állomány-kiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: Å Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. Å Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. Å Alkalmazás ï a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében ï kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren ï a gyalogakác kivételével ï fainjektálással. Å Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. Å Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). Å Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a	

	vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. ÅVékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenés mentes kijuttatással.	
E71	A tŽzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedR, növényfajok visszaszorításáról.	LehetR,ség szerint. A visszaszorítás megkezdését elR,zetesen be kell jelenteni a természetvédelmi kezelR,nek.
E72	LehetR,ség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedR, fajok visszaszorítására.	LehetR,ség szerint. A visszaszorítás megkezdését elR,zetesen be kell jelenteni a természetvédelmi kezelR,nek
E74	Kórokozók és kártevR,k elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdR,területeken, magtermR, állományokban) történR, elvégzése.	
E75	KártevR,k elleni védekezésnél kímélR, technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, idR,szak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.	
E80	Meghatározott erdR,részletekben az élR,helyek és fajok védelme érdekében idR,beli korlátozás alkalmazása.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E82	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetR,k.	
E83	Az erdR,szegélyekben található intenzíven terjedR, lágy és fás szárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történR, megakadályozása.	LehetR,ség szerint. A visszaszorítás megkezdését elR,zetesen be kell jelenteni a természetvédelmi kezelR,nek
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdR,részletek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyŤ nevelR,vágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.	ŕ shonos faállományú erdR,k esetén a nagy kiterjedésŤ, egybefüggR, erdR,felújítások, valamint a nagy kiterjedésŤ egykorú állományok kialakulásának elkerülése, egyenletes koreloszlás közelítése, idR,s állományok jelenlétének folyamatos biztosítása.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történR, elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.	Kivétel: árterület
E87	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása.	
E94	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdR, fennmaradását, egészségi állapotát jelentR,sen veszélyeztetR, erdR,védelmi ok kivételével.	

E95	A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása magas tuskó visszahagyásával, az odú megőrzésével.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	**A térbeli és időbeli korlátozást is a fokozottan védett madárfaj igényei alapján ï összhangban a madárvédelmi területre (SPA) megfogalmazott irányelvekkel ï kell megállapítani. Iránymutató szakirodalom: Pongrácz ï Horváth 2010.**
Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok**	**Magyarázat**
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

(d) Kezelési javaslatok indoklása

Az élőhely területe egyre inkább csökken. Az élőhely különleges, speciális a fajösszetétele, nagyon sérülékeny. Az erdészeti tevékenység során a lábonálló fák megőrzése fontos és a terület érintetlenségét biztosítani kell. Arra különösen vigyázni kell, hogy a terület élőhelyén a mozaikosság megmaradjon. A területre tájidegen fajok bekerülése az élőhely átalakulását okozhatja, ami miatt a terület jellege is megváltozhat, ezeket vissza kell szorítani.

Az érintett állományokra ï azok elhelyezkedése és mérete miatt ï elsősorban minimális beavatkozással érintendő élőhelyekként és nem természeti erőforrásként (hasznosítható faanyagot tartalmazó erdőkként) kell tekinteni.

Az erdészeti, illetve fakitermelési munkák során az elegyesség és az állományszerkezeti változatosság megtartása-fokozása, a drasztikus beavatkozások mellőzése, illetve az állományokhoz kötődő mikroélőhelyek kímélete emelhető ki. A denevérszálláshelyként is szolgáló böhöncös odvas fákat kímélni szükséges.

(e) Élőhelyfejlesztési javaslatok

Az állományok hosszú távú fenntartása elsősorban a kapcsolódó területek védőfunkciójának biztosításával lehetséges, így ezeken a szomszédos területeken olyan típusú élőhelyfejlesztési lépések (pl. szántó-gyep konverzió, gyomos területek rendszeres kaszálása) javasolhatók, melyek a láperdők és láposodó égeresek táji szintű ökológiai hálózatba illesztését, illetve a gazdálkodási környezet melletti fenntartását egyaránt megoldják.

A fás növényzet nélküli folyó- és patakszakaszokon ï összhangban a mederfenntartási elképzelésekkel ï őshonos, a területen is jellemző fajokból álló fasorok, illetve keskeny erdősávok telepítését is meg lehet fontolni. Megfelelő méretű területsáv rendelkezésre állása esetén (főként gyomos gyepek és szántók rovására) szóba jöhet vízfolyások menti állományok kiszélesítése is. A fásítási/erdősítési munka lehetséges célfafajai: fehér nyár, fehér fűz, törékeny fűz, mézgás éger, magas kőris.

A jelölő élőhely termőhelyein jelentős mértékben fordulnak elő idegenhonos faállományok,

amelyeket javasolt lenne hosszútávon átalakítani a termőhelynek megfelelő, őshonos faállománnyá, pl. kőris elegyes kocsányos tölgyessé, elegyes kőrisessé (MSZ-mezei szil, VSZ-vénic szil, TFţ -törékeny fŤz, stb. eleggyel).

Javasolt előírások

***(a) Kezelési egység kódja*:** KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: Idegenhonos fafajú ültetvények, idegenhonos fafajokkal elegyes erdők

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:-

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- RB: Puhafás pionír és jellegtelen erdők
- RC ő shonos fafajú jellegtelen keményfás erdők
- RD Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények
- S3: Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők
- S4: Erdeifenyvesek

.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	Erdőfelújításra vonatkozóan is. Amennyiben van jelölő élőhely az erdőrészlet területén.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	Erdőfelújításra vonatkozóan is. Amennyiben van jelölő élőhely az erdőrészlet területén.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	Erdőfelújításra vonatkozóan is. Amennyiben van jelölő élőhely az erdőrészlet területén.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Az erdősítések ápolását a lakott fészkek 300 méteres sugarú körén belül a természetvédelmi kezelésért felelős szerv munkatársaival egyeztetni szükséges.
E23	A kijelölt egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.	

E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	A természetvédelmi kezelésért felelős szerv munkatársaival egyeztetni szükséges kivéve az erdészeti hatósági nyilvántartásban szereplő meglévő utakat.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.	
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.	
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Fakitermelés augusztus 15. és március 15. között lehetséges amennyiben van fészek, jelölő faj, vagy élőhely a részlet területén
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	Amennyiben van jelölő élőhely
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	Amennyiben a gazdálkodó vállalja. Távlati célállomány csak táj- és termőhelyhonos célállománytípus lehet.
E56	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	Amennyiben van jelölő élőhely
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	Amennyiben van jelölő élőhely, vagy faj.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és	

	csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: Å Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. Å Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. Å Alkalmazás ï a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében ï kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren ï a gyalogakác kivételével ï fainjektálással. Å Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadás mentes irtását biztosítják. Å Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). Å Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. Å Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenés mentes kijuttatással.	
E71	A tőzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	Lehetőség szerint. A visszaszorítás megkezdését előzetesen be kell jelenteni a természetvédelmi kezelőnek.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	Lehetőség szerint. A visszaszorítás megkezdését előzetesen be kell jelenteni a természetvédelmi kezelőnek
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.	
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben	

	erdőszegély kialakítása.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E82	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	A térbeli és időbeli korlátozást is a fokozottan védett madárfaj igényei alapján ï összhangban a madárvédelmi területre (SPA) megfogalmazott irányelvekkel ï kell megállapítani. Iránymutató szakirodalom: Pongrácz ï Horváth 2010.
Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok**	
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(d) Kezelési javaslatok indoklása

A honos fafajú erdők helyén kialakított vagy spontán kialakult ültetvények, idegenhonos erdők szerkezete rontott, egyhangú, cserje és gyepszintje szegény, gyomfajokkal terhelt. Az ilyen jellegű erdők faunája is szegény. Az idegenhonos fajok kiszorítása és a spontán terjedés a természetes élőhelyeket is degradálja, veszélyezteti. Mindenképen átalakítás javasolt.

(e) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Véghasználatot követően fafajcserés átalakítás végzése javasolható, melyhez jelenleg is elérhető támogatás áll rendelkezésre, a puhafás és keményfás erdők helyén a füzesek és a keményfás ligeterdők kialakítása a cél.

A fenyvesek után a termőhelyi viszonyok ismeretében részleges (padkás) talaj előkészítést követően elegyes gyertyános-kocsánytalan/kocsányos tölgyes fiatalosok kialakítása javasolható

<u>Javasolt előírások</u>

(a) Kezelési egység kódja: *KE-6*

(b) Kezelési egység meghatározása: fiatalosok, fiatal erdősítések

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

<u>Érintett NATURA 2000 élőhelyek:</u> -

<u>Érintett ÁNÉR élőhelyek:</u>

- P1: őshonos fafajú fiatalosok;
- P3: fiatal erdősítések

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok	Magyarázat
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.	Kivéve a töltések, vízügyi objektumok védelmét szolgáló erdők területére, ahol az előírt hálózat miatt nehézkes a honos nyár telepítés.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az előző- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E14	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az előző- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	Nem védett, NATURA 2000 erdőterületen egészségügyi termelésnél legalább 5 m^3/ha álló holtfa, törzskiválasztó- és növedékfokozó gyérítés, tarvágás, felújító vágás bontó- és végvágása, készletgondozó használat, szálaló vágás, szálalás és egyéb termelés esetén legalább 5-20 m^3/ha álló holtfa visszahagyása kötelező. Védett természeti területen valamennyi 15 cm mellmagasági átmérő feletti, őshonos holtfa visszahagyandó.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az előző- és véghasználatok során.	
E19	Az előző- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.	
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Az erdősítések ápolását a lakott fészkek 300 méteres sugarú körén belül a természetvédelmi kezelésért felelős szerv munkatársaival egyeztetni szükséges.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának	Az inváziós fajok eltávolítását, visszaszorítását biztosítani

	biztosítása.	szükséges.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	
E32	Örökerdő üzemmódra való áttérés.	Csak a 91E0 élőhelyen értelmezhető. Kocsányos tölgy tarvágásos felújítása tilos
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	91G0 és 91F0 élőhely-kategóriákra vonatkozólag.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.	
E38	ő shonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.	
E41	A fakitermelés elvégzésére időű- és térbeli korlátozás megállapítása.	Fakitermelés augusztus 15. és március 15. között, kivéve a sorközök ápolását célzó gépi ápolásokat.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E48	Mesterséges felújítás, illetve pótlás esetén géppel részleges talaj-előkészítés.	
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	Honos fafajú erdőknél.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	Amennyiben van jelölő élőhely.
E52	ő shonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.	Amennyiben van jelölő élőhely.
E56	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	Kivéve a töltések, vízügyi objektumok védelmét szolgáló erdők területére, ahol az előírt hálózat miatt nehézkes a honos

		nyár telepítés.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: Å Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. Å Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. Å Alkalmazás ï a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében ï kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren ï a gyalogakác kivételével ï fainjektálással. Å Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadás mentes irtását biztosítják. Å Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). Å Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. Å Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenés mentes kijuttatással.	
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	Lehetőség szerint. A visszaszorítás megkezdését előzetesen be kell jelenteni a természetvédelmi kezelőnek.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	Lehetőség szerint. A visszaszorítás megkezdését előzetesen be kell jelenteni a természetvédelmi kezelőnek
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő	

	elvégzése.	
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E80	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében időbeli korlátozás alkalmazása.	A természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetve.
E82	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fás szárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.	
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészletek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.	ő shonos faállományú erdők esetén a nagy kiterjedésű, egybefüggő erdőfelújítások, valamint a nagy kiterjedésű egykorú állományok kialakulásának elkerülése, egyenletes koreloszlás közelítése, idős állományok jelenlétének folyamatos biztosítása
E85	A hagyásfák, hagyásfa-csoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E89	Az idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása révén felnyíló erdő, vagy tisztás kialakítása.	
E93	Tuskóprizmák, tuskópászták felszámolása.	Amennyiben a gazdálkodó vállalja.
E95	A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása magas tuskó visszahagyásával, az odú megőrzésével.	.
Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok**	**Magyarázat**
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

(d) Kezelési javaslatok indoklása

Az erdőfelújítások során az idegenhonos fajok és a siska nádtippan előretörésének megakadályozása miatt gondoskodni kell róla, hogy maximum 2 vegetációs időszakban álljon fedetlenül a vágásterület, ezután az erdősítések első kivitelérő feltétlenül gondoskodni szükséges. A mesterséges erdősítések során ï a talaj szerkezetének, a talajban, illetve annak felszínén áttelelő rovarfauna, valamint az őshonos növénytakaró védelme érdekében

ï kerülendő a teljes talaj-előkészítés, ehelyett a pásztás talaj-előkészítést kell előtérbe helyezni.

Az erdőfelújítások során valamennyi erdősítés célállomány típusai között meg kell jelennie a terület potenciális, őshonos vegetációját tükröző erdősítési célállománynak is. Védett természeti területen csak őshonos fafajokból álló erdősítési célállomány tervezhető.

Az inváziós növényfajok (zöld juhar, akác, fekete dió) jelenléte aktív erdősítés ápolást igényel. Fontos szempont, az erdők tűz elleni védelme is, ezért soros ültetések esetében az erdősítések 5 éves korától már csak maximum minden második sorban, de elfogadható az erdősítések sorközeinek tárcsázása is.

A meglevő elegyességet, állományszerkezeti változatosságot (szintezettség, mozaikosság) meg kell tartani, lehetőség szerint növelni az erdősítések felújítása, pótlása, ápolása során.

A felújtóvágás-végvágások során 5%, védett természeti területen 10% hagyásfa-csoport visszahagyása szükséges az itt fészkelő és az odúlakó fajok véghasználattal érintett erdei élőhelyek átmeneti jellegének biztosítása, valamint erdei menedékhelyek kialakítása miatt.

Az agresszíven terjedő, idegenhonos fafajok (pl. akác, zöld juhar) egyedeinek visszaszorítása az erdősítések ápolása során alapvető feladat a természetes élőhelyszerkezet fenntartása miatt.

Elegyfafajok nélküli, vagy alig elegyes fiatal állományokban alátelepítéssel, a termőhelyi viszonyoknak megfelelő elegyfák megjelenítése elvégezhető.

3.2.1.4. Cserjések

<u>Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:</u>

Ide tartoznak a holtmedrekben található homogén rekettyefüzesek és a holtmedreket, csatornákat kísérő cserjesávok, és a jellegtelen, különböző összetételű és eredetű cserjések. Általában hagyás sávok helyén, a fák kivágás után jelennek meg, de ide tartoznak a teljes talaj előkészítés során összetolt halmokon kialakult cserjések. Az aljnövényzetükben a lágyszárú fajok között mocsári és zavarástűrő fajokat találunk. A cserjesávok erdősülnek, de a rekettyefüzesek a rendszeres vízborítás miatt stabilan megmaradnak. Szegélyélőhelyi szerepük nem elhanyagolható, mert búvóhelyként és fészkelő helyként is számba jöhetnek a madarak és az apróvadak számára.

A cserjések estében elsődleges cél amennyiben erre területileg is lehetőség adódik a gyep-cserjés megfelelő arányának, mozaikosságának megőrzése.

A vadgazdálkodási létesítmények (sózó, szóró, vadetető) cserjésben történő elhelyezését a gyomosító, a vadak koncentrált túrása, taposása okozta károsító hatása miatt el kell kerülni.

<u>Kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás javaslatok</u>

<u>Kötelező en betartandó előírások</u>

Mivel a cserjések jelenleg is gyep művelési ágú területeken vannak a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 9.§ b) pontjának területhelyreállításra vonatkozó előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő Ökohelyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotó fenntartásához szükséges feltételrendszer megállapításáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet szerinti előírásokat a NATURA 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs kifizetéseknél is alkalmazni kell. A támogatás igénybevétele esetén

kötelezően alkalmazandó a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotòfeltételrendszere.
A termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó rendelkezéseket a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény is megállapít, melyeket be kell tartani.

Javasolt előírások

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: nedves és száraz területen kialakult cserjések

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett NATURA 2000 élőhelyek: -

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- P2a: üde cserjések
- P2b: galagonyás-kökényes cserjések
-

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.	
GY118	Élőhely-rekonstrukció.	Az ANPI által meghatározott területeken gyeppé alakítás.
Kód	Erdőgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	Amennyiben a cserjésedés olyan mértékű, hogy már fásításnak számít.
Kód	**Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok**	
A03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.	

(d) Kezelési javaslatok indoklása

A holtmedrekben található homogén rekettyefüzesek és a holtmedreket, csatornákat kísérő cserjesávok, illetve a kökényes-galagonyás-borókás cserjések területi kiterjedése megközelítőleg 8 ha a területen. Az üde cserjések a rendszeres vízborítás miatt stabilak, és így terjedésük is vízhatástól függően korlátozott. A száraz cserjések kiterjedése alárendelt, de amennyiben térhódításuk erőteljesen növekedik, visszaszorításuk szükségessé válhat a gyepterületek javára. Az időbeni korlátozásra a cserjéseket előnyben részesítő énekesmadarak fészkelési időszakára tekintettel van szükség. Ugyanakkor számos futóbogár faj, lepke és madárfaj előnyben részesíti az erdővel érintkező cserjésedő szegélyzónát, úgyhogy ilyen pozícióban a cserjéseket kímélni kell.

(e) ÉlőhelyŐrekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok:

Az értékes előrehaladott szukcesszionális állapotú, erősen cserjésedett gyepeken a cserjeirtás elvégzése után, folyamatos kaszálással a cserjéseket gyeppé kell alakítani a nyílt élőhelyek területi arányának megtartás érdekében. Ugyanakkor gyepterületen található cserjéknek minimum 5%-át cserjesávokban, vagy cserjecsoportokban vissza kell hagyni, a bokros élőhelyekhez kötődő közösségi jelentőségű fajok számára. A csatornákat kísérő füzligetek, bokorfüzesek meghagyása ï mivel jelölő élőhely - szintén elengedhetetlen.

3.2.1.5. Szántók, agrár élőhelyek

<u>Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:</u>

A területen található szántókon a természetkímélő gazdálkodás előtérbe helyezésével elősegíthető a környező gyepes élőhelyek megóvása, valamint a közösségi jelentőségű állat és növényfajok védelme.

<u>Kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás javaslatok</u>

<u>Kötelező en betartandó előírások</u>

A termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény rendelkezései irányadók. Amennyiben a szántó gyepesedett, akkor vonatkozik rá a 275/2004. korm. rendelet 9. § a) pontja ï azaz a gyep feltörése (nem gyep művelési ágú területen is) engedélyköteles.

<u>Javasolt előírások</u>

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása: Szántóterületek, agrár élőhelyek

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

<u>Érintett NATURA 2000 élőhelyek:</u> -

<u>Érintett ÁNÉR élőhelyek</u>:

- T1: Egyéves nagyüzemi szántóföldi kultúrák,
- T9: Kiskertek

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata	
SZ06	A kaszálatlan terület legalább 50%-ának tábla belsejében történő biztosítása. A kaszálatlan terület évente más helyen történő kialakítása.	
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének,	

	fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a mŤködési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítésétŘl számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekrŘl. Amennyiben a megadott határidŘn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi elŘírás figyelembevételével folytatható.	
SZ10	Trágya, mŤtrágya: természetes vizektŘl mért 200 m-en belül trágya, mŤtrágya nem deponálható.	
SZ11	Szalma, széna: szalma-, széna depóniát és bála (különösen a felszíni vizektŘl mért 200 m távolságon belül és ártéren) a területrŘl történŘ lehordása 30 napon belül.	
SZ12	Egyéb szerves hulladék (szár, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhetŘ ki.	
SZ13	Szántóföldön trágyaszarvas nem alakítható ki.	
SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédŘszer mentes táblaszegély elhagyása, a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése.	
SZ17	Természetközeli állapotú erdŘtervi jellel ellátott láperdŘ és keményfás ligeterdŘ, illetve vizes élŘhely szélétŘl számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.	
SZ19	Kizárólag környezetkímélŘ besorolású növényvédŘ szerek alkalmazása.	
SZ20	KártevŘk elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ21	Légi kivitelezésŤ növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.	
Sz22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertŘtlenítŘ szerek nem alkalmazhatók.	
SZ23	RovarölŘszerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.	
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhetŘ a területen	
SZ34	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.	
SZ37	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.	
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthetŘ.	
SZ46	Melioráció nem megengedett.	
SZ49	Az idŘszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres	

	szegélyben talajmŽvelés nem végezhetŘ.	
SZ58	ŕ shonos fafajokból és cserjefajokból álló erdŘ telepítése korábbi erdŘterületen támogatható.	
SZ63	Tájidegen fŽmagkeverékkel történŘ vetés nem megengedett.	
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely Řshonos cserjékbŘl vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel.	

(d) Kezelési javaslatok indoklása

A területen található szántókon a természetkímélŘ gazdálkodás elŘtérbe helyezésével elŘsegíthetŘ a környezŘ jelölŘ élŘhelyek megóvása.

A vízi és vízhez kötött élŘhelyek védelmében a trágya és a szalma, széna (bálában is) deponálás 30 napon túl nem támogatható.

A kemikáliák (rovarölŘ, gyomirtó szerek stb.) alkalmazásának korlátozása a területen táplálkozó jelölŘ ragadozó madárfajok védelme és a vízi szervezetekre (halak, szitakötŘk, vízibogarak) való veszélyessége miatt szükséges. Mivel alapvetŘen ártéri ligeterdŘ a területen a potenciális vegetáció, a szántókra honos (elsŘsorban az egykori ártéri ligeterdŘkre jellemzŘ fafajösszetételŽ) erdŘtelepítés támogatható. Ily módon a jelölŘ élŘhelyek kiterjedése is növelhetŘ. A gyepesedett szántókat gyepként kell hasznosítani és a mŽvelési ág váltás támogatható.

(e) ÉlŘhely-rekonstrukciós és élŘhely-fejlesztési javaslatok

A jelölŘ élŘhelynek számító gyeppé alakult szántót beszántani nem javasolt, azt célszerŽ gyeppé minŘsíttetni. A beszántás az itt kialakult jelölŘ élŘhelyeket ï sík és dombvidéki kaszálórétek, mocsárrétek és magaskórósok ï megszünteti.

3.2.1.6. Egyéb élŘhelyek

<u>Javasolt elŘírások</u>

(a) Kezelési egység kódja: KE-9

(b) Kezelési egység meghatározása: A Karcsa-ér mint víztest

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

<u>Érintett NATURA 2000 élŘhelyek:</u>

- 3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel
- 3160 Természetes disztróf tavak és tavacskák
- 3270 <u>Iszapos partú folyók részben Chenopodion rubri, és részben Bidention növényzettel</u>

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- U9: Állóvizek, A1: Állóvízi békalencsés, rucaörömös, tócsagazos hínár, A23: Rencés, kolokános láptavi hínár

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírások	Magyarázat
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
V11	A vízi növényzet nem irtható.	
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).	
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Az idegenhonos fajok telepítése a 1996. évi LIII. törvény (továbbiakban: Tvt). 14. §-. részével nem érintett mesterséges, nem természetközeli állapotú vízterek esetében is tilos (pl. a csatornákba amur telepítése) azért, mert onnan a telepített egyedek más, természetes vagy természetközeli állapotú vizekbe átjuthatnak.

(d) Kezelési javaslatok indoklása

A Pácini Mosonna-erdő keleti határán húzódó Karcsa-ér vízteste. Hínárnövényzet csak elszórtan a parti sávban található, mert a partot a nyaralók szinte teljes hosszában elfoglalják. Az élőhelyen szükséges a víztest természetközeli állapotának fenntartása, javítása, és a szabadidős tevékenységek pl. horgászat összehangolása a védett természeti környezet minél kisebb zavarása érdekében. Kotrás csak szakaszosan lehetséges az nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

Minden élőhelytípusban fontos feladat az inváziós növényekkel való fertőzöttség visszaszorítása.

Gyepek esetében a cserjésedés megakadályozása fontos feladat.

A ligeterdő és gyertyános-tölgyes állományok hosszú távú fenntartása elsősorban a kapcsolódó területek védőfunkciójának biztosításával lehetséges, így ezeken a szomszédos területeken olyan típusú élőhelyfejlesztési lépések (pl. szántó-gyep konverzió, gyomos területek rendszeres kaszálása) javasolhatók, melyek a láperdők és láposodó égeresek táji szintű ökológiai hálózatba illesztését, illetve a gazdálkodási környezet melletti fenntartását egyaránt megoldják.

A fás növényzet nélküli folyó- és patakszakaszokon ï összhangban a mederfenntartási elképzelésekkel ï Ŗshonos, a területen is jellemzŖ fajokból álló fasorok, illetve keskeny erdŖsávok telepítését is meg lehet fontolni. MegfelelŖ méretŤ területsáv rendelkezésre állása esetén (fŖként gyomos gyepek és szántók rovására) szóba jöhet vízfolyások menti állományok kiszélesítése is. A fásítási/erdŖsítési munka lehetséges célfafajai: fehér nyár, fehér fŤz, törékeny fŤz, mézgás éger, magas kŖris.

A jelölŖ élŖhelyek termŖhelyein jelentŖs mértékben fordulnak elŖ idegenhonos faállományok, amelyeket javasolt lenne hosszútávon átalakítani a termŖhelynek megfelelŖ, Ŗshonos faállománnyá, pl. kŖris elegyes kocsányos tölgyessé, elegyes kŖrisessé (MSZ-mezei szil, VSZ-vénic szil, TFţ -törékeny fŤz, stb. eleggyel).

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és egyéb kétéltŤ fajok védelme érekében az erdei vízfolyások és kisvízállások kímélete a fakitermelések, közelítési és faanyag-szállítási tevékeny során. A vöröshasú unka egyes vízbe jutott növényvédŖszerekre érzékenyen reagál. Viszonylag kis koncentrációban is fejlŖdési rendellenességek jelentkeznek hatásukra, emiatt élŖhelyükön és potenciális élŖhelyeiken amennyiben ez szükséges kíméletes szerhasználat javaslott.

Minden vízhez kötŖdŖ közösségi faj (vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), tompa folyamkagyló (*Unio crassus*) esetében az állományok károsodásának elkerülése érdekében a felszíni vizeket szennyezŖ forrásokat fel kell számolni, valamint a lebegŖ hulladékot el kell távolítani.

Minden közösségi jelentŖségŤ halfajra (vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*) vonatkozóan javasolt fajvédelmi intézkedés a NATURA 2000 terület kisvízfolyásainak és állóvizeinek esetében az ökológiai vízigény biztosítása.

A szárazföldi közösségi jelentŖségŤ állatfajok esetében az állományaik fennmaradása érdekében a kezelési egységeknél és a gazdálkodáshoz nem köthetŖ javaslatoknál elŖírtak betartása elegendŖ a fajmegŖrzéshez.

Közösségi jelentŖségŤ denevérfajok esetében a lehetŖ legnagyobb számban meghagyandók az erdŖkben a denevérek számára alkalmas odvas fák. Fokozottan védett denevérfaj szaporodási helyének 100-300 m-es sugarú körzetében szaporodási idŖszakban az erdŖgazdálkodási tevékenység korlátozása.
Épületlakó denevérkolóniák esetében szükséges a szálláshelyek zavartalanságának biztosítása a és a kedvezŖ adottságok (pl. megfelelŖ méretŤ berepülŖ nyílások, héjazat) fenntartása. Szaporodási idŖszakban minden jelentŖsebb épületlakó denevérkolónia esetében az épületek díszkivilágítása mellŖzendŖ.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A monitorozás célja a területen elŖforduló, illetve potenciálisan megjelenŖ közösségi jelentŖségŤ élŖhelyek és fajok állományváltozásának követése. A közösségi jelentŖségŤ élŖhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) protokoll szerinti élŖhelytérképezés elvégzését 5 évente. Javasolt a jelölŖ élŖhelyek (*91E0, 91F0, 3150, 3160) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentŖségŤ erdŖkre, gyepekre és vizes

élőhelyekre vonatkozó módszertan.

Jelen vizsgálatunk során a tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vágó csík (*Cobitis taenia*) előfordulását nem tudtuk igazolni a NATURA 2000 területen. A tompa folyamkagyló (*Unio crassus*) esetében egyetlen előfordulását igazoló adat ismert a területen, biztosnak mondható forrásból. A Pácin, Mosonnai-erdő a Karcsa és Karcsa-partó lelőhelyről gyűjtötték 2005-ben (Varga A. 2008). A NATURA 2000 területen az említett fajok előfordulásának, illetve az állomány fluktuációjának a magyarázatára további, több mintavételi időszakot felölelő monitorozó vizsgálat elvégzése szükséges, legalább 3 évente.

Dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) előfordulása - az országban előforduló egyéb kétéltű állományokhoz mért viszonylag alacsony egyedszáma alapján -, a területen természetvédelmi szempontból nagy jelentőségű. Mivel csak a Karcsa-mederben került elő két példánya ebből a pontos állománynagysága nem állapítható meg. További állománynagyság vizsgálatra az extrém száraz év (2015) és az ennek hatására bekövetkezett kiszáradások miatt nem volt lehetőség, így az egyedszám pontosítását és az állományváltozás lehetséges tendenciáit újabb monitoring vizsgálatokkal szükséges megállapítani.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) felnőtt egyedei a Karcsa kivételével minden szaporodásra alkalmas élőhelyen előfordultak. Monitorozását a NBmR protokoll szerint javasoljuk végrehajtani, amelyet opcionálisan ki lehet egészíteni távolsági mintavétellel (distance sampling).

Nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*) Pácin településről kimutatott faj. Az állományváltozás lehetséges tendenciáit újabb monitoring vizsgálatokkal szükséges megállapítani.

3.2.5. Melléklet

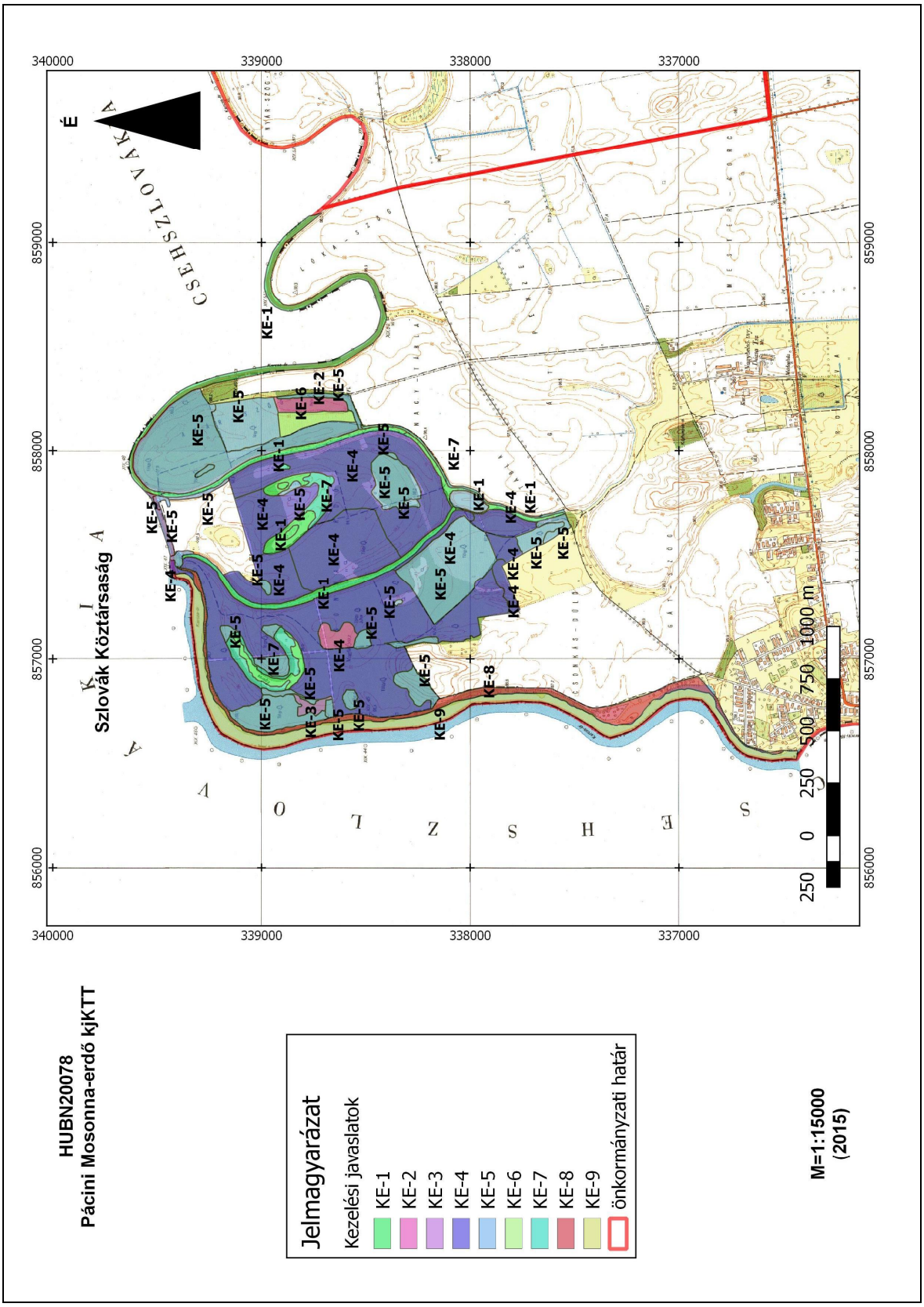

1. Térkép: Pácini Mosonna-erdő (HUBN20078) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési javaslatai (2015)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A Pácini Mosonna-erdő (HUBN20078) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, **<u>nem része</u>** különleges madárvédelmi területnek, illetve országos jelentőségű védett területnek, ugyanakkor védelemre tervezett terület. Területére alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet és a 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről irányadóak. A terület teljes egészében része az országos ökológiai hálózatnak is egyben, ezért a 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről (OTrT) előírásai is érvényesek rá.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A jelenlegi uniós költségvetési ciklusban (2014-2020) a Közös Agrárpolitika (KAP) támogatásai közül az alábbiak relevánsak a területen. Az **I. pillérből (Közvetlen támogatások)** elsősorban

- az **Alaptámogatás**, amelynek célja a mezőgazdasági termelők területalapon megvalósuló jövedelemstabilizációja. A támogatás révén a termelési, éghajlati illetve piaci folyamatokból fakadó negatív hatások következtében megjelenő jövedelemcsökkenés hatása mérsékelhető. A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló ***5/2015. (II. 19.) FM rendelet*** tartalmazza.

- és az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (**zöldítés**), amelynek célja hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez. A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló ***10/2015. (III. 13.) FM rendelet*** tartalmazza.

A **II. pillérből (Vidékfejlesztési támogatások)** a területen elsősorban az alábbiaknak lehet relevanciájuk:

<u>Mezőgazdasági vonatkozásban</u>
1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
3) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
4) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

5) VP4-4.4.1-16 ÉlőhelyfejlesztésI célú nem termelő beruházások
6) VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése

Erdészeti vonatkozásban:

A kötelezően betartandó erdőgazdálkodási, illetve erdőkezelési irányelvek jogszabályi támogatottság alapján való érvényesítésére elvileg négy lehetséges út nyílik:

- Gazdálkodási/kezelési irányelvek érvényesítése egyedi erdészeti hatósági ügyek során.

- Gazdálkodási/kezelési irányelvek érvényesítése az éves erdőgazdálkodási tevékenység (érvényes erdőterv alapján való) bejelentéséhez fűzött kiegészítések útján.

- Gazdálkodási/kezelési irányelvek érvényesítése erdőterv-módosítás kezdeményezése útján (csak azonnali intézkedést igénylő, kiemelt Natura 2000 feladatok esetén).

- Gazdálkodási/kezelési irányelvek érvényesítése a soron következő körzeti erdőtervezések során (az irányelvek beépítése az erdőterv-rendelet szövegébe).

Az erdős élőhelyekkel kapcsolatban javasolt (önkéntesen vállalható) kezelési-fenntartási és fejlesztési feladatok megvalósítása a mindenkori pályázati lehetőségek, illetve az gazdálkodók ambíciói és vállalásai függvényében lehetséges. A vállalások egy része nem igényel külön erdészeti hatósági eljárást (pl. kíméletes közelítés megvalósítása), más részük (pl. szálaló erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó üzemmód-váltás) viszont engedélyköteles. Az erdészeti ágazaton belül igénybe vehető kezelési-fenntartási és fejlesztési jellegű támogatások erősen szektorfüggőek: a nem állami szféra (magánerdőgazdálkodók, önkormányzatok) több támogatási lehetőséghez jut, míg állami szereplők és erdők (az 50 %-nál nagyobb hányadban állami tulajdonban levő erdők) esetében az elérhető támogatási jogcímek és források erősen korlátozottak.

A jelenlegi európai uniós költségvetési ciklusban (2014-2020) a különböző támogatások felhasználásának rendjét általánosságban a 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet rögzíti. Az agrárgazdaság terén tervezett támogatási jogcímeket és azok igénybevételének részletesebb szabályozását a Széchenyi 2020 fejlesztési program keretében kidolgozott, és az Európai Bizottság által jóváhagyott Vidékfejlesztési Program (VP) határozza meg. A Vidékfejlesztési Program „Beruházások” és „Környezetgazdálkodás” bontásban összesen 11 olyan támogatási jogcímet („műtőveleteket”) körvonalaz, amely az új erdők létrehozásával, illetve az erdőkben folytatott fenntartható erdőgazdálkodással kapcsolatos:

1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
3) VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
6) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
7) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
8) VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
9) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

10) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A tematikus előírás-csoportokról a falugazdászoktól, a NAK (Nemzeti Agrár Kamara) és a Széchenyi 2020 Program honlapjáról lehet további információkat szerezni.

Továbbá a jelenleg működő agrártámogatási rendszerről részletes összefoglaló az „Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez" című dokumentum mellékletében található (amely elérhető a www.termeszetvedelem.hu honlapon)

Az egyes támogatási címeknél az igénybe vétel részletes feltételeit (a korábbi uniós ciklusban alkalmazott miniszteri rendeletek helyett) pályázati felhívások rögzítik. A támogatási kérelem összeállításához szükséges összes feltételt az „Általános útmutató a felhívásokhoz" (ÁÚF), az „Általános szerződési feltételek" (ÁSZF), a különböző szakmai mellékletek/segédletek és a támogató okirat (TO) minták tartalmazzák. A pályázatok elektronikus úton, ügyfélkapun keresztül nyújthatók be, a megítélt támogatásokról támogató okirat kibocsátásával születik döntés.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A felsoroltakhoz képest új támogatási jogcímre (részletes elővizsgálatok híján) nem tudunk javaslatot tenni, a vizsgálati terület erdein belül mutatkozó magas állami tulajdoni hányad miatt azonban valamilyen módon szükségesnek tartanánk a fenti szempontok/jogcímek állami szektorra való kiterjesztését is. Mivel az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) közvetlenül nem támogathatók az állami tulajdonú területek, itt szóba jöhetnek esetleg az állami erdőgazdálkodás rendszerén belül elkészítendő belső szabályozások és utasítások (hozzájuk rendelten pedig belső pénzeszköz-elkülönítések), illetve a plusz források bevonását jelentő, az ismertetett (vagy azokhoz hasonló) jogcímek szerinti, természetvédelmi célokat is szolgáló tevékenységek megvalósítását segítő pályázatok. A nem állami tulajdonú területek esetében elemzésnek szükséges továbbá alávetni a jelenlegi támogatás-igénylések és támogatottság mértékét, a futó programok megfelelőségét, hogy a működő támogatási programok hatékonyságáról reális helyzetképet kapjunk.

3.3.2. Pályázati források

A Tiszakarádi-víztest területén levő vízrendszer esetében folyamatban van (1. fordulóban támogatást nyert) egy ROP pályázat, mely a Tiszakarádi-főcsatorna jobboldali mellékágát képező Karcsa vízrendszer rekonstrukcióját tartalmazza. (A pályázó nem a nemzeti park igazgatóság, egyéb adatok nem állnak rendelkezésre. forrás: 2-4. Bodrogköz Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv)

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Alkalmazott kommunikációs eszköz	Szám	IdŐpont
Honlapon történő megjelenés	2	2015. október
Sajtóközlemény (Zöld Horizont)	1	2015. november
Nyomtatott leporelló	1	2016.március
önkormányzati közzététel	3	2016. április
terepbejárás	1	2016. április 18.
falufórum	1	2016. április 18.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei *

A NATURA 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői

<u>Földtulajdoni lapok alapján tulajdonosok</u>
4 magántulajdonos

<u>Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezetek</u>

A Bodrogközi Emberért, az Emberségért Egyesület
Abaúj-Zemplén Értékeiért Közhasznú Egyesület
Zempléni Településszövetség
Bodrogközi Területfejlesztési Szövetség
Zempléni Szolgáltató Kht.
Bodrogközi Többcélú Kistérségi Társulás
MME Zempléni Helyi Csoport
MME Tiszaközi Helyi Csoport

<u>A NATURA 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei és települési önkormányzatok</u>
Pácin Község Önkormányzata
Nagyrozvágy Község Önkormányzata
Karcsa Közös Önkormányzati Hivatal
Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság
ÉszakerdőŐ Erdőgazdasági Zrt.
BAZ Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság
BAZ Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztály
BAZ Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Miskolci Igazgatóság
BAZ Megyei Rendőr-főkapitányság
BAZ Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve
BAZ Megyei Kormányhivatal Közlekedési Felügyelőség

BAZ Megyei Kormányhivatal Földhivatala Sátoraljaújhelyi Járási Hivatal
Sátoraljaújhelyi Hivatásos TŰzoltó-parancsnokság
BAZ Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami FőépítészNemzeti Környezetügyi Intézet Észak-magyarországi Kirendeltsége
Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
BAZ Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
BAZ Megyei Kormányhivatal Miskolc Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala
Miskolci Bányakapitányság

Egyéb területhasználók

ÉMÁSZ Hálózati Kft.
Elzett Certa Vállalati Dolgozók Horgászegyesülete
Elzett Certa Horgászegyesület
D & D Hereford Farm Kft.

Falugazdászok

Falugazdász Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Sárospataki Iroda

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az előzetes kommunikáció folyamán felvettük a kapcsolatot több hatósággal, a fenntartási tervek készítéséhez szükséges adatok megkérése ügyében.

2015 szeptemberében B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal FöldmŰvelésügyi Igazgatóságának Vadászati Osztályát, és kikértük a fenntartási tervek készítéséhez szükséges vadászati adatokat.

2015 novemberében a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságától megkértük a területen érintett erdőgazdálkodók elérhetőségét.

2016. április 18-án megszerveztük a fenntartási tervvel kapcsolatos lakossági fórumot és terepbejárást, melyre az érintett hatóságok, gazdálkodók, önkormányzatok kaptak meghívást. A megjelentek észrevételeit a melléklet 4. pontja tartalmazza. Az érintett önkormányzatok 15 napra a fenntartási tervet kifüggesztették és erről a kifüggesztés-igazolásokat megküldték.

A legtöbb érintett kifogást nem emelt a terv ellen, kivéve az Északerdő Erdőgazdasági Zrt.-t, akik számos észrevételt tettek. Kifogásolják a szálaló és átalakító üzemmódot, a kíméletes közelítést és a meghagyandó holtfa és hagyásfa mennyiségét, az égetéses vágástakarítás tiltását, a cserjeszint kíméletét. Összességében túlzónak tartja a korlátozásokat nem védett Natura 2000 területen.

Észrevételeiket a terv 3.2.1. fejezetébe részben ï melyek természetvédelmi érdeket nem sértettek ï beépítettük.

1. függelék

A HUBN20078 Pácini Mosonna-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület jóváhagyó nyilatkozata

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

Nyilatkozat

A HUBN20078 Pácini Mosonna-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUBN20078 Pácini Mosonna-erdő Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, a földművelésügyi miniszter megbízásából, **jóváhagyta:**

Dr. Rácz András
környezetügyért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2018. március "27"